

راهکارهای تطبیق زندگی اسلامی با تحولات نوین

در قرآن و حدیث

شقایق جوادی^۱

چکیده

سبک زندگی مجموعه ای از عناصر به پیوسته است که بر طبق رفتار، اعتقادات باورها و منش افراد بر اثر هویت و شخصیت آن‌ها و چگونگی زیستنشان در جامعه است که هر کس با توجه به هدفش با عقل و منطق و احساس و خود سبک و شیوه ای خاص را برای زندگی خود انتخاب کرده که با توجه به تغییر زمان و تحولات ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی سبک و روشش نیز تغییر یافته است. در مقاله حاضر روش جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای بوده و یافته ها براساس توصیفی- تطبیقی به موضوع راهکارهای تطبیقی زندگی اسلامی با تحولات نوین در قرآن و حدیث پرداخته است. این مقاله در سه محور تبیین گشته در ابتدا مفهوم شناسی واژه سبک زندگی و سپس انواع تحولات نوین در سبک زندگی که تحولات فرهنگی و اجتماعی را شامل شده و در نهایت راهکارهای تطبیقی را ارائه کرده که تطبیق محیطی، فرهنگی و دینی را بیان کرده است. محورهای یادشده براساس بیانات رهبری با تأکید بر محوریت بیانیه گام دوم انقلاب تدوین شده که نتایج حاصل از آن‌ها اگر فرد در طول مسیر زندگی دنیا بندگی الهی را قرار داده باشد، قطعاً سبک زندگی وی با توجه به تحولات نوین نیز اسلامی بوده است.

واژگان کلیدی: اعتقاد، تحول، تغذیه، سبک زندگی، رفتار.

^۱. طلبه سطح ۲، حوزه الزهرا(س) شیراز

اموری چون رفتار، اخلاق، کردار و نوع تغذیه و پوشاک و گذراندن زندگی روزمره کسب و کار، امکانات موجود در جامعه سبک زندگی در فرد را می سازند. زیرا که فرد با توجه انتخاب نوع تغذیه یا نوع پوشاک در زمان حاضر شیوه ای خاص را انتخاب می کند و در پیش می گیرد.

ضرورت پرداختن به مسئله سبک زندگی آن جا است که اگر این سبک دینی معرفی نشود، شاید در بحبوحه شلوغی روزگار اصل درست شیوه زندگی گم شود و شیوه ها به سوی گمراهی پیش رود و باید شیوه درست و اسلامی دینی سبک زندگی با توجه به جامع بودن قرآن کریم و شریعت مقدس را به بهترین شکل معرفی کند.

می توان گفت پیشینه سبک زندگی به زمان ابتدایی تاریخ دینی آفرینش حضرت آدم و حوا (علیه السلام) باز می گردد که چه شیوه ای را برای زندگی خود در تناسب با زمان خود در نظر گرفته بودند اما این سبک در طول جوامع تا زمان حاضر ادامه داشته اما این که به صورت علمی به این مسئله پرداخته شود مربوط به سال های اخیر می باشد.

۱- مفهوم شناسی سبک زندگی

معنای لغوی سبک زندگی: فلز نو شده را در قالب ریختن. طرز، روش، شیوه، گونه.^۱

روشی خاص که شاعر یا نویسنده به وسیله آن احساسات و ادراکات خود را بیان می کند.^۲

معنای اصطلاحی سبک زندگی: مفهومی است منظومه وار که از پیوند و ارتباط مجموعه ای از عوامل مؤثر در شیوه و جغرافیای زیست انسان ایجاد می گردد و به دنبال آنان یم ابر ساختار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی را پدید می آورد.

۲- انواع تحولات نوین در سبک زندگی

سبک زندگی: سخن لازم دراین باره بسیار است. آن را به فرصتی دیگر وامیگذارم و به همین جمله اکتفا میکنم که تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان های بی جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه جانبه و هوشمندانه می طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان ها است. در پایان از حضور سرافرازانه و افتخارانگیز و دشمن شکن ملت عزیز در بیست و دوم بهمن و چهلمین سالگرد انقلاب عظیم اسلامی تشکر می کنم و پیشانی سپاس بر درگاه حضرت حق می سایم. سلام بر حضرت بقیه الله (ارواحنا فداه)؛ سلام بر ارواح طیبه ی شهیدان والامقام و روح مطهر امام بزرگوار؛ و سلام بر همه ی ملت عزیز ایران و سلام ویژه به جوانان.^۳

۲-۱- تحولات فرهنگی

فهرست رفتارها، نوع چینش آن ها، نحوه تخصیص وقت، ضریب ها، تائیدها در شکل گیری

^۱- ابن منظور، لسان العرب، ص ۶۴۶.

^۲- فراهیدی، العین، ج ۲، ص ۱۱۴۳.

^۳- بیانیه گام دوم

سبک زندگی موثر هستند.

فرد براساس سبک زندگی یعنی چیزی که خود را می پوشد، جایی که زندگی می کند و ... آرام آرام به رفتارهایی عادت می کند و از این دوران شکل می گیرد. این موضوع باعث می شود که نظام ارزشی خاصی نیز برایش درونی شود.

مواردی که متن زندگی را تشکیل می دهد همان سبک زندگی است هم چون خانواده و سبک ازدواج، نوع مسکن و لباس، الگو، نوع مصرف مواد غذایی، تفریحات، سبک کسب و کار و دیگر رفتارهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و خانوادگی تمام چیزهایی که پاک و ملایم با طبع باشد طیب است که تمام غذاهای مختلفی که انسان با آن ارتزاق می کند یا مطلق چیزهایی که آدمی در زندگی و بقای خود از آن استمدادی جوید. مانند مسکن، همسر و ... در اسلام استفاده کردن از زیبایی هایی طبیعت، لباس های زیبا و متناسب به کار بردن انواع عطرها و امثال آن نه تنها مجاز شمرده شده بلکه به آن توصیه و سفارش شده است.^۱

۲-۱-۱-زینت و تجمل

در سبکی که اسلام از زندگی ارائه می دهد به زینت و تجمل نگاه ویژه ای داشته است و نه تنها به افکار و نادیده نگاه داشتن گرایش زیباخواه انسان پرداخته است. بلکه با مفروض دانستن آن، به ارائه محدوده ای برای زینت و تجمل گرایی اقدام نموده است. در منابع اسلامی برای جلوگیری از اسراف و تجمل گرایی زینت های افراطی حد و حدودی را در نظر گرفته است. به خصوص برای زنان که تمایل به زینت ها دارند اما شطحی را به عنوان سبک زندگی در نظر گرفته که از حدود الهی تجاوز نکنند.^۲

^۱-ملایی، سبک زندگی منتظرانه، ص ۱۹۲.

^۲-عارفی جونقش و جایگاه زینت و تجمل در سبک زندگی، ص ۳۱.

۲-۱-۲- نوع لباس و پوشش

پوشیدن لباس تمیز، و دارای تجمل که در شأن و حد و اندازه شخص باشد مطلوب شمرده شده است و تنوع در لباس را نیز اسراف نمی شمارند. امام حسن مجتبی (ع) هر وقت به نماز بر می خاست بهترین لباس های خود را می پوشید. علت را جویا می شدند، فرمود: خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد. من برای خدایم، خود را می آرایم. او می گوید: زینت خود را نزد هر نمازی به تن کنید. دوست دارم که بهترین لباسم را بپوشم. علاوه بر این آرامش خویشتن برای ملاقات و دیدار با دوستان تاکید بیشتری شده است.^۱

۲-۱-۳- نوع خوراک

روزی های پاکیزه ای که خداوند در زندگی انسان قرار داده است را زینت الهی و تطیب و متناسب با سبک زندگی محسوب می شود.

مواد غذایی و سبک تغذیه نادرست در زمان حاضر می تواند آسیب های متعددی به روح و جسم وارد کند. تغذیه علاوه بر این که بر جسم اثر می گذارد بر روح انسان نیز اثرات بسیار دارد. غذا خوردن آداب بسیاری دارد علاوه بر این که باید به کم و کیف غذا اهمیت داد. یکی از موضوعاتی است که اعضای خانواده را دور هم سر یک سفره جمع می کند و باعث یکپارچگی خانواده و نزدیکی و محبت آن ها می شود.

تغذیه در محیط خانواده شاید ده ها اثر ناشناخته دیگر بر روان انسان دارد که با این تحول فکر و مشغله امروزی مادران از امور تغذیه ای خانواده سرباز زنند، این موضوع باعث از بین رفتن یکی از مؤلفه های مهم محبت بین اعضای خانواده می شود. چیزی که سبک زندگی و سبک تغذیه تمدن امروزی در حال انهدام آن است.^۲

^۱- همان، ص ۳۲؛ علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۲، ص ۷۳۶.

^۲- رستمی، سبک زندگی، ص ۵۲.

از ویژگی های بارز علمای اسلام خدا ترسی و تقوا پیشگی و ایستادگی در برابر شدائد و مبارزه با دشمنان و در راه اعتلای فرهنگ اهل بیت کوشش می کنند و از هیچ مسأله ای نمی هراسند و مانند مرحوم آیت الله مشکینی که در ابعاد سیاسی و اخلاقی و علمی و اجتماعی شخصیتی زاهد و عالم بودند و در محضر بزرگانی مانند آیت الله بروجردی، آیت الله محقق داماد و امام خمینی (ره) به شاگردی پرداخته بودند و دارای آثار فراوان متناسب با نیاز روز جامعه بودند. ایشان از اساتید اخلاق بسیار متواضعی بودند.^۱

۳-۳- تطبیق دینی

حضرت آیت الله خامنه ای، هدف پیامبران از مجاهدت های مخلصانه را تشکیل نظام دینی و اقامه ی حق خواندند و خاطرنشان کردند: در نظام اسلامی باید احکام و سبک زندگی اسلامی پیاده شود و فرهنگ جامعه در همه ی ابعاد، منطبق بر آموزه های قرآنی باشد.^۲

۳-۳-۱- معرفی و ارائه راهکار بر اساس آیات مربوط

آیاتی از قرآن کریم بر وجود برنامه جامع زندگی در واقع همان سبک زندگی آورده شده است. از جمله آیه شریفه که می فرماید: «مَنْ عَمَلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ»؛ هر کس از مرد یا زن کار شایسته ای انجام دهد دز حالی که او مؤمن است، پس قطعاً او را به زندگانی پاکیزه ای زنده می داریم و حتماً مزدش را بر طبق بهترین چیزی که همواره انجام می دادند، به آنان پاداش خواهیم داد.^۳

در آیه مدنظر خداوند به حیات طیبه اشاره کرده است که چون عام است و تمام شئون را در پی می گیرد. در واقع مصداق کامل سبک زندگی می باشد. قرآن در همه زمینه ها و ابعاد زندگی بشر

^۱- کرامتی، اسوه اخلاق زندگی نامه و خاطرات آیت الله فیض مشکینی، ص ۷۶.

^۲- بیانیه گام دوم، ۱۳۹۶/۰۱/۲۱.

^۳- نحل، آیه ۹۷.

برنامه و اصولی را تدوین کرده که در صورت رعایت آن ها همگام با سبک زندگی دینی است که با هدف الهی در آفرینش جهان هستی متناسب است.^۱

راهکار مدنظر برای ارائه به هر چه بهتر سبک زندگی این است که علاوه بر انجام اعمال عبادی واجب و مستحب و ترک نواهی به تمام امور اخلاقی در زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... مقید باشیم.

^۱ -قرائتی، سبک زندگی براساس تفسیر سوره نور، ص ۱۷۶.

نتیجه گیری

شیوه و اصول منظم و خاص و هدفمند برای ادامه زندگی در حیات دنیا با توجه به اهداف آفرینش و تحولات جامعه زمانی و مکانی برای هر فرد را سبک زندگی گویند که تحولات در زمینه خوراک، پوشاک، مسکن و سبک ازدواج و خانواده موجب بروز روشی اشتباه در زندگی شده که علاوه بر تحولات فرهنگی، تحولات اجتماعی را نیز در بر می گیرد که با توجه به اصول دین مقدس اسلام تطبیق هایی براساس محیط، فرهنگ و دین در زندگی ایجاد کرده تا هیچ گاه به گمراهی و خطا در شیوه های زندگی منجر نشوند.

هم چنین ارائه الگوهایی عملی از علما و بزرگان دین در زمان حاضر که و دستورات براساس آیات قرآن که فرموده برای تمام مراحل برنامه هایی دارد. با رعایت واجبات و اصول شرع و اموری که برای تک تک ابعاد در نظر گرفته می تواند سبک زندگی اسلامی را توسعه دهد.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

الف: کتب فارسی

- ۱- پور امینی، محمد حسین، برمدار آفتاب؛ سبک زندگی بر مدار حیات رضوی، مشهد، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، ۱۳۹۶.
- ۲- رستمی، محمدعلی، سبک زندگی، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۷.
- ۳- رضایی آدریانی، علی، آیین برنامه سازی مهدویت، قم، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۳.
- ۴- شعرانی، ابوالحسن، ارشاد القلوب، ترجمه علی سلگی نهاوندی، ج ۱، قم، نشر ناصر، چاپ اول، ۱۳۷۶.
- ۵- عارفی جو، مهدی، نقش و جایگاه زینت و تجمل در سبک زندگی، اصفهان، نشر مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بی تا.
- ۶- فاضل قانع، حمید، سبک زندگی براساس آموزه های اسلامی با رویکرد رسانه ای، بی جا، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲.
- ۷- قرائتی، محسن، سبک زندگی براساس تفسیر سوره نور، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۹۲.
- ۸- کرامتی، مرتضی، اسوه اخلاق زندگی نامه و خاطرات آیت الله فیض مشکینی، بی جا، نشر سعید نوین، ۱۳۹۲.
- ۹- ملایی، حسن، سبک زندگی منتظرانه، قم، مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۹۵.

ب: کتب عربی

- ۱۰- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۱۱، بیروت، دارالفکر الطباعة و النشر و التوزيع دارصادر، چاپ سوم، ۱۴۱۴.
- ۱۱- علامه مجلسی، محمد تقی، بحار الانوار، ج ۲، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۳.
- ۱۲- فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج ۲، قم، دارالهجرة، ۱۴۰۹ ق.

ج: مقاله ها

۱۳- نادری و دیگران، محمد مهدی، عوامل خطر ساز محیطی و کاهش باروری در مردان و زنان، نشریه باروری و ناباروری، ۱۳۸۹، شماره ۴، ص ۲۱۱.
د: سایت

۱۴-بیانات رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۸/۰۳/۸ - ۱۳۹۶/۰۱/۲۱ - ۱۳۹۷/۰۵/۲۸ -
۱۳۹۱/۷/۲۳.

www.khamenei.ir